

חוק הסופרים - קרטל או הגנה על הספרות

מכון מחקר טוען כי הצעת החוק להכתבה ממשלתית של תנאי התקשרות בין מו"לים לסופרים אינה אלא קרטל.

שמעון כהן

בנייר עמדה אשר מתפרסם היום (ד') תוקף "מכון ירושלים לחקר שווקים" את ההצעה לפיה הממשלה תכתיב את תנאיי ההתקשרות בין סופרים, מוציאים לאור וחנויות הספרים. על פי המכון, התנאים המוזכרים על ידי חברי הכנסת ושרת התרבות הם תנאיי קרטל ויפגעו בציבור הקוראים, כמו גם בסופרים מתחילים.

נייר העמדה הוכן על ידי בועז ארד, מנתח מדיניות במכון, והוא כולל בחינה סטטיסטית של שוק הספרים בישראל, תנאיי החקיקה המוצעת וסקירת הניסיון הבינלאומי בחקיקה דומה.

בישראל נמכרים כ-35 מיליון ספרים בשנה, ישנן יותר מ-600 חנויות ספרים, יותר מ-1500 מו"לים, כל שנה יוצאים לאור יותר מ-7000 כותרים חדשים, והיקף המכירות נאמד בכ-1.8 מיליארד ש"ח. על פי המכון, מבצעי המכירות אשר השרה והח"כים מנסים למנוע אותם, הביאו לגידול של 18% במספר הכותרים וגידול בהוצאה הפרטית על רכישת ספרים בשנים האחרונות.

המכון מזהיר ש"תומכי ההצעה להסדרת השוק על ידי הממשלה אומרים בפה מלא שבכוונתם להכתיב תנאים גם למאיירים, למתרגמים ולאחרים, למרות שהניסיון בעולם המראה שתכתיבים מביאים לצמצום השוק המוסדר".

ארד מציין בנייר העמדה את הניסיון של אנגליה: לאחר ביטול ההסדרים הכובלים, היקפי הוצאות הכותרים החדשים, המכירות ושטחי המסחר בספרים עלו. רשתות ספרים פתחו יותר סניפים, ההוצאות לרכישת ספרים צמחו מ-2.3 מיליארד ליש"ט בשנת 1996 ל-3.2 מיליארד ליש"ט בשנת 2006. לעומת אנגליה, גרמניה נשארה עם הסדר כובל, ושוק הספרים שם מדשדש.

אנגליה ראתה לפני ביטול ההסדר 1.9 כותרים לכל 1000 תושבים ועם ביטולו היא זינקה ליחס של כמעט 3.3 ספרים ל-1000 תושבים בשנה. בגרמניה המספר הוא כ-1%, ובצרפת המגבילה את תנאי השוק, המספר נמוך מ-1%.

בנוסף מציין המכון שהיסוד של היצירה הספרותית הינו חופש הביטוי. כל חקיקה המתערבת ומגבילה את החירות לכתוב, לפרסם ולהפיץ רעיונות מהווה פגיעה בערכי חופש הביטוי.

"ההצעות להגנת הספרות ייצרו קרטל מחירים חוקי, המנוגד לאינטרס של אזרחי ישראל היוצרים והנהנים מיצירה ספרותית. חוקים כאלו יכריחו סופרים מתחילים לסבסד ותיקים, ויבלמו את הגידול במספרי כותרים ואת צריכת הספרים בישראל", כותב המכון.